

PDFlib PLOP: PDF Linearization, Optimization, Privacy

**Page inserted by evaluation version
www.pdflib.com – sales@pdflib.com**

Kongress nõuab lihtsustatud piiriületust

Seto Kongressi üks peamisi otsuseid puudutab Vabariigi valitsusele esitatud nõuet lihtsustatud ületuskorra käivitamiseks Eesti-Vene piiril, mida tingib muuhulgas ka vajadus koostöö arendamiseks Vene poolega.

Igor Taro

Probleem piiriületuskorraga tuleneb valitsuse oktoobrikuu viimasest istungist, mil kabineti liikmed toetasid siseminister Jüri Pihli tugeva vastuseisu tõtu seisukohta lihtsustatud korda mitte käivitada. Seda hoolimata asjaolust, et niisugune kord on käivitumas naaberriigis Lätis.

«IX Seto Kongressi saadikud nõuavad Vabariigi valitsuseslt lihtsustatud piiriületuse siseseadmist vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu määrusele (EÜ) nr 1931/2006, kus Eesti Vabariigi ja Vene Föderatsiooni piiriületuskorras määratletav piiriala ei tohi väheneda alla 50 kilomeetri,» seisab kongressi poolt vastuvõetud resolutsioonis.

Euroopa määrus

«Nii palju kui oleme üritanud seda asja kultuuriselt ajada, on pea-aegu kõik ministrid sellega päri. Ainult [siseministri Jüri] Pihlil on vist mingi meditsiiniline probleem. Ta peab meid kõiki ja meie omakeid teisel pool piiri riigireetriteks,» sõnas kongressil esinenud ning aastaid Kagu-Eesti viisakoordinaatori ametit pidanud Misso vallavanem Lembit Sikk. «Aktsiisistõtmise käis meil kuu ajaga ära nagu naksti, põhjendusel, et Euroopa Liit nõuab. Antud juhul on meil olemas konkreetne vajadus, mida Euroopa määrus pealegi toetab.»

Sõnavõtuga esinenud Tallinna seto leelokoori Hõpõhõim juht Voldeemar Ahone tsiteeris kaasa võetud Setomaa ajalhe numbrit aastast 1995, mil piiriületuskorra teema toonase siseministri Edgar Savisaare ajal esmakordselt tõsiselt kõne alla tuli ning pidi leidma lahenduse. «Ja mida me näeme. Mul on käes Setomaa ajaleht aastast 2008, kus on kirjas, et valitsusel pole sel-

HÄÄLETISKASTI MAN: Andreas Kalkun Tartust, Jane Vabarna Värskast, Valli Karp Tallinnast ning Maria Noormest Põltsamaalt, Veera Hirsik ootab järgi. Foto Igor Taro

le probleemi lahendamiseks jäänud piisavalt aega. Kolmteist aastat on seda palli veeretatud ühelt ministri teisele,» resümeeris Ahone.

Riigikogu liike Inara Luigas lubas kutsuda lähiajal Riigikogus kokku Kagu-Eesti, Petserimaa ja Ida-Virumaa saadikurühmad, et probleem üheskoos käsile võtta. «Teeme ministritele pöördumise, et setod saaksid üle piiri vabalt minna. Brüssel on meile ukse valla teinud, aga meie seisame lävepakul ja ei saa aru, et see on lahti,» viitas Luigas määrusele, mis võimaldab 50 kilomeetri kaugusel piirist elavatele inimestele lihtsustatud ületuskorra lubasid väljastada.

Jatsmani külast pärit Miralda Višnev rääkis, kui keeruline on olnud

ka viimasel ajal viisid saada, kuna kinnisvara hooldamisõigus ei laiene lastele ja lastelastele ning seetõttu on kogu perega esivanemate talukohas käimine viisidega raskendatud. «Meie oleme oma maja juba nii ära jaganud, et igaihele on üks ühek-sandik jäänud. Lapselapsed on ka 18 aastat täis saanud ja nemad selle kinnisvara järgi enam viisat ei saa.»

Elis Lätile

Kongressi otsuse kohaselt peaks lihtsustatud kord laiene-ma inimestele, kellel on tarvis piiri ületada näiteks elava sugulase või matusekoha külas-tamise, kinnisvara hooldamise, hariduse- ja kultuurialastel ees-märkidel ning ülepiiriliste koos-tööprojektide eesmärgil.

«Väga paljudes koostööprojek-tides oleks meil tänu lihtsustatud korrale võimalus kergendada asja-ajamist,» avaldas arvamust Seto-maa Valdade Liidu juhatuse liige Aare Hõrn. «Näiteks uutes üle-piirilistes europrojekti saab Läti-meie ees selge eelise, kuna seal-sed inimesed saavad üle piiri liht-samalt liikuma. Neil langevad nii viisafarmaalsused, kui ka vajadus täiendavaid kulutusi planeerida.»

Hõrna kinnitusele tabab vii-sarežiimi rakendumine kõige enam just setosid, sest paljudel Petseri elanikel on Eesti passid ning Ida-Virumaa elab suur hulk Vene kodanikke ja halli-passimehi, kes ei vajagi viisat.

Kongressi saadikud leidsid, et Kagu-Eestis peab toimima koha-

pealne institutsioon, kes hakkab korraldama tasuta ja sooduskor-ras piiriületuskorra tagamiseks vajalikke toiminguid.

Ülepiiriliste majandussuhe-te arendamine Petseri rajooni-ga, sealhulgas Seto Maja kor-rastamine Petseris, on saanud ka kongressil kinnitatud üheks arenguprioriteediks.

Muus osas kinnitas kongress Seto kultuuri- ja arenguprogram-mide toetuste jätkumise tähtsu-ning infrastruktuuri riigipoolset finantseerimist, mis väljendub näiteks piiriäärsetele valdade-le eraldatavas lisarahas teede re-mondiks ning uute väljaehitamiseks, kuna vana teedevõrgustik on Eesti-Vene piiri tõttu paljudes kohtades läbi lõigatud. ■

Vanemate Kogu valimistulemused:

1. Sulo Nurmeots — 29 häält
2. Aare Hõrn — 29 häält
3. Johannes Kert — 27 häält
4. Öie Sarv — 25 häält
5. Silver Hüdsi — 24 häält
6. Raul Kudre — 23 häält
7. Vello Saar — 18 häält
8. Inge Hirmo — 18 häält
9. Triin Toomesaar — 17 häält
10. Arvi Matvei — 16 häält
11. Vello Jüriöö — 15 häält
12. Vello Lõvi — 14 häält
13. Jüri Vaidla — 14 häält

Helju Majak,
Petseri linna
saadik

Haaval Ilme,
saadik
päälinast

Silver Hüdsi,
sootska

Johannes Kert,
Vanemate Kogu
liige

Triin Toomesaar,
Vanemate Kogu
liige

Aare Kuura,
saadik
Luhamaalt

Mingeid erilisi lootusi meil küll ei olnud. Mida meil ikka väga loota ja oodata? Oli lihtsalt hea tulla ja vaadata. Mulle kõrvast just see piirprobleem ja viisadeprobleem, see küsimus on kogu aeg oluline olnud. Loomulikult olen otsustega päri, sest kui viisadega peaks midagi muutuma, siis meile kujuneb see suureks probleemiks. Ma ei usu, et meie pool hakatakse kompenseerima viisasid. Kõik oli hästi korraldatud. Teadsime küll, et kongress tuleb, aga alles eile õhtul saime teada, kuhu ja millal täpselt peame tulema ja sellepärast saime rahvast nii palju kui saime.

Mu kõnõlõmisõ mõteh oll õks tuu, õt mi kõnõlõsi' seto keeleh. Ütskõik, ku mi kõnõlõsi, õt seto kiil pias püsümä jäämä ja nii edesi. Saa-ai tulla' näidele vasta, õt ütledt jah, seto kiil, a sis nakat eesti keeleh kõnõlõm-ma. Tuud saa-ai niimuudu tetä! Mi olõ õkül päälinast Talinast — meil om pall' õ rassõp kiilt kõnõlda'. Ma olõ tähele pannu', õt Setomaal nii pall' õ seto kiilt kõnõldaki-i'. Mineväl kongressil ma olõ-õs, a nuu' as' a' väega kordusõ' pikkä müüdä. Õt täpselt nigu Volli üteli, õt 1995. aastagal nakas probleem ja om s'ooni' aoni'.

Tegelikult kui kongressil hakkasid-ki kõlama ainult sõnad «okupat-siooniala» ja «okastraat», siis mind riivas see väga kõvasti: kas siis muid probleeme Setomaal ei ole-gi? Minu ümber istusid inimesed täpselt samade mõtetega. Nad on selles rõhust juba väsinud. Samas ma olen kahe käega kahe poolt, et viisaküsimus on väga tähtis ja et see oleks mõistlikult lahenda-tud. Aga leian, et kohati on see kibestumine ja valu kujunenud liialt põhiteemaks. Uus Vanemate kogu koosseis süstis minusse siiski positiivsust. Ma näen, et saame selle Vanemate Koguga teistmoodi edasi minna.

Kongress oli ju suhteliselt entusiastlik. Arvamusi seinast seinast. Mõned natuke naiivsemad. Mõned väga arukad. Minul on enda jaoks veel vara mingeid lõplike järeldusi teha. Uskumatult valulikult suhtutakse Tartu rahu piiri ning selles osas muutuvad seisukohad vahel ulmeliseks. Emotsionaalselt on see kõik jällegi arusaadav. Aga keele säilitamise küsimused, järelkasvu küsimused, koolide sulgemine — need on kõik on väga olulised teemad. Mul on siinkandis tagastatud vanava-nemate talukoht ning elab ka sugulasi, seetõttu on vist loogiline, et ma lõpuks siia sattusin.

Korraldatud oli kõik väga hästi ja hea meel, et niipalju inimesi oli kohale tulnud. Võib-olla kuna setud ise viibivad oma keskkon-nas nii palju, siis mulle tundub, et pidev piiri üle vaidlemine on veidi liias. Võiks reaalselt ka mingisuguseid plaane või teos-tatavaid eesmäärke paika panna. Kui väidetakse, et probleeme ei kajastata meedias piisavalt, siis võtku kätte ja kirjutagu artik-kiel. Tallinnas ma nii palju seto noori ei tea, aga kui nägin Tartust tulnud noori, siis mul oli mõneti kurb, et mida ma seal pealinnas teen. Käin küll koorides, aga seal pole eakaaslast.

Seekord oli kongress väga konk-reetne. Ei olnu suuri vaidlusi, mis näitab, üksmeel tuleb kogukon-nas rohkem tagasi. Piiriasi valutab muidugi südant. Just valitsuse suhtumine neisse, kes elavad piirialadel ja teisel pool. Neist inimestest on kahju. Muidu on ju nii, et kultuur viib meid edasi. Majandust on raske siin ajada. Meil Luhamaa nulgus on rahvast vähevõitu — võib-olla 40 majapi-damist, kust suitsu tuleb. Aga meil hakkab nüüd elu rohkem käima. Suured ehitused on alanud piiri ääres. Järgmisel laupäeval kell 14 avame Luhamaal äsjaremonditud seltsiruumi.